

Η αβίαστη μεταδοτικότητα
των στρατιωτικών δογμάτων

Η αβάσταχτη μεταδοτικότητα των στρατιωτικών δογμάτων

Η COVID-19 μπορεί να είναι μία ιογενής ασθένεια όπως και άλλες της «κατηγορίας» της. Ή, όπως κάποιες άλλες, μπορεί να μετεξελιχθεί χειρότερα από τις συνηθισμένες που εμφανίζονται σταθερά και επαναλαμβανόμενα τις τελευταίες δεκαετίες υπό τη μορφή επιδημιών ή πανδημιών. Σε κάθε όμως περίπτωση, η πραγματικότητα γύρω από την προέλευση και τις ιδιότητές της συσκοτίζεται από μία ρητορική φόβου που συγκαλύπτει μία «επικίνδυνη» αλήθεια, όχι για την «ανθρωπότητα» αλλά για τον σύγχρονο ολοκληρωτισμό που εξαπλώνεται παγκόσμια με ραγδαίους ρυθμούς. Αν και οι ιοί είναι αδιαχώριστο τμήμα της λεγόμενης οργανικής ζωής, με όλες τις θετικές και αρνητικές συνέπειες που επιφέρουν στους οργανισμούς στους οποίους αναπαράγονται, ο ιός SARS-CoV-2 ως τέτοιος, όπως και η μεταδοτικότητά του, δεν οφείλεται τόσο σε κάποια αυτονομημένη «γραμμική εξελικτικότητα» ούτε και σε μία άτυχη στιγμή, αλλά περισσότερο στις καταστροφικές συνθήκες που διαμορφώνει ο καπιταλισμός: βιομηχανική παραγωγή, λεηλασία της γης, μαζική εκμετάλλευση και θανάτωση μη ανθρώπινων ζώων από τη μία, στοίβαγμα εκατομμυρίων ανθρώπων σε αποπνικτικές τσιμεντουπόλεις ή παραγκουπόλεις από την άλλη (σήμερα υπολογίζεται ότι περίπου 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως ζουν σε πόλεις άνω του ενός εκατομμυρίου κατοίκων).

Προτού όμως προλάβει καν να εκδηλωθεί, ο όρος «COVID-19» κατοχυρώθηκε ως ένας σταθμός όχι μόνο στη γενεαλογία των «μεγάλων κρίσεων» αλλά και στην τέχνη της σύγχρονης διακυβέρνησης. Οι αντιδράσεις των απανταχού «Αυτών Μεγαλειοτήτων» αυτού του κόσμου συγχρωτίστηκαν και συντονίστηκαν με τέτοια αμεσότητα και τόσο εφάμιλλη αναγνώριση και ενεργοποίηση, που σπάνια παρατηρείται απέναντι σε οποιονδήποτε άλλο (υπαρκτό ή λιγότερο υπαρκτό) κίνδυνο. Ειδικότερα, αν λάβουμε υπόψη ότι και στους δύο παγκόσμιους πολέμους πολλές περιοχές του πλανήτη ούτε έλαβαν ούτε έριξαν έστω μία τουφεκιά ή παρέμειναν «ουδέτερες», ενώ ο «δοξασμένος» διακρατικός συντονισμός των Συμμαχικών Δυνάμεων απέναντι στον κάθε άλλο παρά «ασόρατο» Ναζιστικό Άξονα πήρε δύο ολοκληρω χρόνια για να σχηματιστεί ως τέτοιος, μετά το ξέσπασμα του πολέμου τον Σεπτέμβριο του 1939 (με τις ΗΠΑ να κηρύττουν από πλευράς τους τον πόλεμο μόλις στα τέλη του 1941). Σε κάθε πλευρά του πλανήτη πολιτικές ηγεσίες, στρατοί και αστυνομικές δυνάμεις, ΜΜΕ και θεσμοί της διαμεσολήβησης, επιστημονικοί κλάδοι με βασικότερο στις μέρες μας τον ιατρικό, ολόκληροι βιομηχανικοί και τεχνολογικοί τομείς εκφράζονται με διαφορετικούς τρόπους πάνω στην ίδια γλώσσα: καθολικός συναγερμός με επίκεντρο το αστικό τοπίο και τις μεγαλουπόλεις, πολεμικά διαγγέλματα ενάντια σε έναν «ασόρατο» εχθρό που απειλεί αδιακρίτως ζωές, στρατιωτικοποιημένα μέτρα κρατικής «προστασίας» υπό το πρίσμα μιας «κατάστασης έκτακτης ανάγκης».

Πολλές προσπάθειες γίνονται προκειμένου να εξηγηθεί αυτή η πρωτόγνωρη συνθήκη με επίκεντρο μία ίωση. Τα πράγματα όμως γίνονται πολύ πιο ξεκάθαρα όταν η κατάσταση εξηγηθεί με όλους τους παράγοντες που τη διαμορφώνουν στο επίκεντρο. Και αν αυτό που διαμορφώνει ένας ιός ως «βιολογικές ενδοχονομικότητες» είναι εδώ και αιώνες αρκετά γνωστό (με όλες τις επιταχύνσεις, τις μεταλλάξεις και τις επιπλοκές που αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο από τις καπιταλιστικές σχέσεις που λεηλατούν γη, θάλασσες και κάθε τι ζωντανό), αυτό που συνεχίζει σκοπίμως να παραμένει θολό στη δημόσια συζήτηση είναι οι κυριαρχικές επιλογές των τελευταίων δεκαετιών για τον έλεγχο, την επιτήρηση και την καταστολή των υποτελών τάξεων. Οι διεργασίες και οι κατευθύνσεις που χαράσσουν και ανακοινώνουν ανοιχτά με κάθε επισημότητα τα πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά επιτελεία, είναι πολύ πιο κατατοπιστικές από οποιοδήποτε σενάριο συνωμοσιολογικού τύπου ή επιστημονικής φαντασίας.

1. Στρατιωτικά Δόγματα, Κράτος Ασφάλειας και Γενικευμένος Φόβος

«...Γιατί ο εχθρός είναι άορατος και ύπουλος.

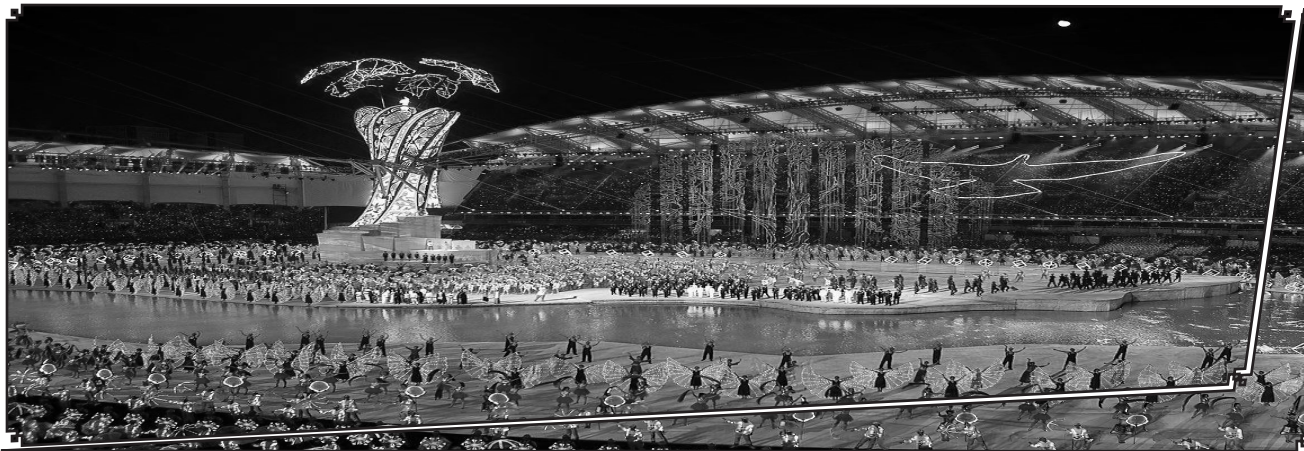
Μείνετε, λοιπόν, ασφαλείς, μείνετε σπίτι!»*

17/03/2020

Μέχρι το μακελειό των δυο παγκοσμίων πολέμων, οι στρατοί μόνο αμέτοχοι δεν ήταν στην καταστολή του «εσωτερικού εχθρού»: από τις επαναστάσεις πριν και μετά τον 19^ο αιώνα, την παρισινή κομμούνια του 1871 έως τη θεσσαλονίκη του 1936, ο κατάλογος είναι μακρύς. Ωστόσο, με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αυτή η συσσωρευτική αλλά ασύνδετη τεχνογνωσία καταπίεσης των «από κάτω» από τα εκάστοτε κράτη, άρχισε να διαμορφώνεται ως **μία γενικότερη συστημική διεργασία για τον έλεγχο, την επιτήρηση και την καταστολή στο εσωτερικό τους**. Αν στον δυτικό άξονα βασικός κόμβος αυτής της ψυχροπολεμικής διεργασίας υπήρξαν τα κράτη του NATO, στην πλευρά του τότε «ανατολικού μπλοκ» βρίσκονταν τα κράτη του Συμφώνου της Βαρσοβίας, με αντίστοιχες επιδόσεις σε στρατιωτική ισχύ και καταστολή των «εσωτερικών εχθρών». Ενδεικτικά, η «ασφάλεια» και η «ανάπτυξη» υπήρξαν τα εννοιολογικά θεμέλια της RAND Corporation, ενός από τα κεντρικότερα think tanks που ξεπήδησε το 1946 από τα σπλάχνα της πολεμικής αεροπορίας των ΗΠΑ με τη χρηματοδότηση του «Ινστιτούτου Φορντ». Άλλωστε, σε εκείνη την περίοδο εντοπίζεται η **θέσμιση του «πολέμου στο αστικό τοπίο»** ως επίσημου και μόνιμου κατασταλτικού σχεδιασμού, με τη RAND να πριμοδοτεί ταυτόχρονα τόσο τις άμεσες και έμμεσες στρατιωτικές επιθέσεις των ΗΠΑ σε άλλα κράτη, όσο και την καταστολή εξεγέρσεων εντός των ΗΠΑ από την εθνοφρουρά. Μέσα από αυτήν ξεπήδησαν και τα πρώτα δόγματα των νέων μορφών πολεμικών επιχειρήσεων, όπως το R.M.A. (*Revolution in Military Affairs*), που συστηματοποιήθηκε από τον πόλεμο στο Βιετνάμ τη δεκαετία του '70, καταστέλλοντας ταυτόχρονα τα αντιπολεμικά κινήματα στις ΗΠΑ, ενώ εξελισσόταν μέχρι και τη NATOϊκή εισβολή σε Αφγανιστάν και Ιράκ τη δεκαετία του 2000, νομιμοποιώντας παράλληλα την αντιτρομοκρατική φρενιτιδα στο εσωτερικό των ΗΠΑ και την επιβολή καθεστώτος έκτακτης ανάγκης.

Το τέλος του «ψυχρού πολέμου» έφερε μαζί του την κυριαρχική αφήγηση για το «τέλος της Ιστορίας», τα νεοφιλελεύθερα δόγματά του και την υπερκυριαρχία του «δυτικού τρόπου ζωής». Παράλληλα, επιδείνωσε μία ιστορικά πρωτόγνωρη ερήμωση ολόκληρων περιοχών, με την αυξανόμενη συσσώρευση εκατομμυρίων ανθρώπων σε μεγαλουπόλεις και μητροπόλεις. Στο πλαίσιο αυτό, το «αστικό τοπίο» μετατράπηκε σε **βασικό πεδίο εκδήλωσης του κοινωνικού/ταξικού ανταγωνισμού** και ακολούθως σε **βασικό πεδίο εφαρμογής** όλου και περισσότερο **στρατιωτικοποιημένων δογμάτων καταστολής**. Δογμάτων και εγχειριδίων (όπως το *Military Operations on Urban Terrain* του 1998 ή το *Civil Disturbance Operations* του 2005), που σε ένα ολόένα και περισσότερο ομογενοποιημένο ενδοκυριαρχικό μπλοκ (με αρκετούς κοινούς στόχους ακόμα και μεταξύ «ανταγωνιστικών δυνάμεων» ενάντια στους «εσωτερικούς εχθρούς» τους) δεν δυσκολεύονται να αλληλεπιδρούν και να συνδιαμορφώνονται διακρατικά, μέσω διεθνών συναντήσεων, στρατιωτικών ασκήσεων και παγκόσμιων στρατιωτικών αγώνων¹.

1. Πέρα από άλλες στρατιωτικές ασκήσεις, που ακόμα και μέσω της «κρίσης του κορονοϊού» βρίσκονταν σε εξέλιξη ή ανακοινώθηκε η έναρξή τους (όπως π.χ. η ναυτική επιχείρηση στη Μεσόγειο με τον οξύμωρο τίτλο “Ειρήνη”, που ήρθε να αντικαταστήσει την επιχείρηση “Σοφία”), αξίζει να αναφερθεί η πιο πρόσφατη διοργάνωση των **Παγκόσμιων Στρατιωτικών Αγώνων**, 7η κατά σειρά, γνωστή και ως **Wuhan 2019**, που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 18-27 Οκτωβρίου στην παγκοσμίως γνωστή πλέον Wuhan της επαρχίας Hubei στην Κίνα. Στη διοργάνωση που πολύ αργότερα έφερε «διπλωματικό πυρετό» στις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας για το ποιος-κόλλησε-ποιον-τον-ιό, συμμετείχαν 109 κράτη, ανάμεσά τους και η Ελλάδα με 46 αθλητές. Στο κέντρο της τελετής έναρξης βρέθηκε ο ...φαντασμαγορικός «δαυλός της ειρήνης», σύνθημα της διοργάνωσης, ο οποίος εν τέλει σήμανε την έναρξη μίας παγκόσμιας κρίσης.

Τελετή έναρξης των 7ων παγκοσμίων στρατιωτικών αγώνων, στη Wuhan της Κίνας, Οκτώβρης 2019

Αξίζει να σημειωθεί ότι το NATO μπορεί σήμερα να αποτελέσει τη μεγαλύτερη στρατιωτική συμμαχία παγκοσμίως, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι άλλα κυρίαρχα μπλοκ εξουσίας δεν συνιστούν εξίσου κομβικά κέντρα παραγωγής στρατιωτικών-κατασταλτικών δογμάτων και τεχνολογιών. Από το εγχείρημα των BRICS μεταξύ Βραζιλίας, Ρωσίας, Ινδίας, Κίνας και Νότιας Αφρικής (που παρά την οικονομική του αφετηρία, δεν στερήθηκε ποτέ την στρατιωτική του εκδοχή), μέχρι και μεμονωμένες περιπτώσεις κρατών όπως η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, που έχει συστηματικά εφαρμόσει αντίστοιχα δόγματα καταστολής των κοινωνικών/ταξικών αγώνων, με πιο πρόσφατη εκδοχή τη **στρατιωτικοποιημένη διαχείριση της επιδημίας της νόσου COVID-19**.

Τον Νοέμβριο του 2010, στη Σύνοδο Κορυφής του NATO στη Λισαβόνα, συμπυκνώθηκε **μία πολιτική/στρατιωτική διεργασία** διάρκειας είκοσι ετών από τη λήξη του ψυχρού πολέμου στις αρχές του '90, για τον καθορισμό του νέου «εχθρού» του δυτικού μπλοκ, μετά την κατάρρευση του «σοσιαλιστικού κινδύνου». Μην βλέποντας ως σοβαρό το ενδεχόμενο να εμπλακούν σε έναν μεγάλο συμβατικό πόλεμο -και λίγες μέρες μόνο πριν το ξέσπασμα των κοινωνικών συγκρούσεων και των εξεγέρσεων σε Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική που θα έμεναν γνωστές ως «αραβική άνοιξη»- τα κράτη-μέλη του NATO όρισαν τους νέους κινδύνους. **Με την έννοια και τα ιδεολογήματα της ασφάλειας** να έχουν εγκαθιδρυθεί ως το νέο ιδεολογικό φετίχ της κυριαρχίας, στη Σύνοδο της Λισαβόνας ορίστηκε **ως υπ' αριθμόν ένα κίνδυνος η «αποσταθεροποίηση» και οι «κρίσεις» εντός των κοινωνιών**, τόσο στο εσωτερικό της Συμμαχίας όσο και ευρύτερα. Ως επιμέρους κίνδυνοι, αρκετοί εκ των οποίων αποτελούν συχνά συστηματικές μεθοδεύσεις παρά πραγματικούς κινδύνους, ορίστηκαν τα εξής:

1. *Κοινωνικές, εθνικιστικές και θρησκευτικές αντιπαραθέσεις*
2. *Δημογραφική έξαρση και οικονομική δυσπραγία*
3. *Έξαρση της μετανάστευσης και κακή διακυβέρνηση τρίτων χωρών*
4. *Διασυνοριακές παράνομες δραστηριότητες, όπως διακίνηση όπλων, προσώπων και ναρκωτικών*
5. *Περιβαλλοντικοί παράγοντες, έλλειψη βασικών πόρων, επιδημίες, κλιματικές αλλαγές, υδάτινοι πόροι, αύξηση ενεργειακών αναγκών.*

Επεξεργασμένα από το 1991 και διατυπωμένα ως έχειν το 2010 από επίσημους και καθ' όλα αναγνωρισμένους πολιτικούς και θεσμικούς φορείς, τα σενάρια αυτά σε ό,τι αφορά στην κοινωνική τους πρόσληψη -ειδικά στον «δυτικό κόσμο»- ήταν από μακρινά έως και ανύπαρκτα. Στην ελληνική επικράτεια πριν το 2008, τα περισσότερα εξ αυτών θα ήταν δύσκολο ακόμα και να αναφερθούν ως πιθανά ενδεχόμενα κινδύνων δίχως να προκαλέσουν απορία. Κι όμως, μέσα σε 12 χρόνια η κοινωνική εξέγερση του 2008, η κρίση χρέους του ελληνικού κράτους το 2010, η τροπή της μετανάστευσης στα ανατολικά σύνορά του από το 2014 μέχρι και σήμερα (με όλον τον αντι-ισλαμισμό που οργανώθηκε ενάντιά της), οι εθνικές και θρησκευτικές «αντιπαραθέσεις» λόγω του «μακεδονικού ζητήματος» το 2018, η ορατή κλιματική αλλαγή των τελευταίων ετών, οι διασυνοριακοί πολιτικοστρατιωτικοί ανταγωνισμοί κυρίως με την Τουρκία λόγω του «ενεργειακού» ή του «μεταναστευτικού» και, τέλος, η τρέχουσα επιδημία του ιού SARS-CoV-2, έχουν εντυπωθεί ως **οι πλέον αναγνωρίσιμοι κίνδυνοι** της σύγχρονης πραγματικότητας.

Το «κράτος ασφάλειας» λοιπόν όρισε τους «κινδύνους» μέσω των οποίων θα διαχύσει έναν γενικευμένο φόβο και ενάντια στους οποίους θα «απασφαλίξει» κάθε φορά τους όρους και τους μηχανισμούς της καταστολής, ως «εκφραστής» αλλά και «προστάτης» του κοινωνικού σώματος. Το ότι το κράτος και το κεφάλαιο όμως, είτε αποτελούν τη βασική αιτία είτε διαμορφώνουν το κατάλληλο έδαφος μιας εκρηκτικής εκδήλωσης αυτών των «κινδύνων», αποσιωπάται ενδελεχώς μέσω της συστηματικής φυσικοποίησης της ύπαρξης και του ρόλου τους στην κοινωνική ζωή. Στο ιδεολογικό αυτό τσουβάλι των «κινδύνων», η κυριαρχία έχει συστηματικά τοποθετήσει -με προφανή πολιτική σκοπιμότητα- τις κοινωνικές εξεγέρσεις και αντιστάσεις, όπως και κάθε αγώνα ενάντια στην εξουσία. Στο ίδιο τσουβάλι «κινδύνων» φυσικά έχουν τοποθετηθεί σκόπιμα και παράγοντες που αναπαράγουν τους συστημικούς ανταγωνισμούς και τις κυρίαρχες αξίες (εθνικιστές/ρατσιστικές/θρησκευτικές εξάρσεις, διακρατικές και καπιταλιστικές αντιπαλότητες, παράνομο εμπόριο κ.ο.κ.), μαζί φυσικά με τα παράγωγα του καπιταλιστικού μοντέλου ζωής (ιογενείς επιδημίες, κλιματική αλλαγή κλπ). Ο γενικευμένος αυτός φόβος που γεννά η λίστα των επικαλούμενων «κινδύνων» διαμορφώνει και τη συνθήκη εκείνη στην οποία οι υπήκοοι θα αποδέχονται τον διαρκή εξανδραποδισμό τους σε οτιδήποτε τους ορίζεται από την κυριαρχία.

Όλα τα παραπάνω ευνοούν και μονιμοποιούν την «κατάσταση έκτακτης ανάγκης» ως έναν διαρκή τρόπο διακυβέρνησης. Η κρατική βία μπροστά σε περιόδους κοινωνικής ρευστότητας λόγω των διαφόρων «κρίσεων» αλλά και λόγω των απρόβλεπτων κοινωνικών αντιδράσεων που μπορούν να γεννήσουν οι «κρίσεις» αυτές, χρειάζεται **διαρκείς νομικές/θεσμικές υπερβάσεις**, οι οποίες κάθε φορά θα επιχειρούνται να θεσμίζονται στο κοινωνικό πεδίο ως **νέες κανονικότητες**. Οι ισορροπίες βέβαια είναι πολύ πιο εύθραυστες από αυτές του «ψυχρού πολέμου» που ελέγχονταν από δύο «ομοούσιους» εξουσιαστικούς πυλώνες και η επιβολή τους συναντάει την απρόβλεπτη, δημιουργική και χειραφετητική μεταβλητή των κοινωνικών αντιστάσεων, των εξεγέρσεων και των κινημάτων. Όμως, **κάθε φορά που ένας «κίνδυνος» εμφανίζεται** με περισσότερη ή λιγότερη επιτήδευση από την ίδια την κυριαρχία, η «έκτακτη ανάγκη» ενεργοποιείται προκειμένου να επιτρέψει κάθε αναγκαίο κατασταλτικό μέτρο, κάθε αναγκαία κοινωνική ή νομική ρύθμιση για την ολότητα και πιο επιθετική αναπαραγωγή του συστήματος, εξορίζοντας οποιαδήποτε κριτική θέση και στάση στη σφαίρα της «εξαίρεσης».

Η τάση διατήρησης του «έκτακτου» ως νέα κανονικότητα είναι ήδη ανοιχτά διατυπωμένη. Οι **συστημικές προειδοποιήσεις** άλλωστε είναι παραπάνω από ενδεικτικές και στην τρέχουσα περίπτωση του κορονοϊού, όταν τα πρωθυπουργικά διαγγέλματα κάνουν λόγο για τις «...**αξίες μιας νέας κοινωνικής ταυτότητας, που γεννήθηκαν από έκτακτες συνθήκες, αλλά που θα μετατραπούν γρήγορα σε κινητήριους μοχλούς της επόμενης μέρας**». Αν λάβουμε υπόψη ότι το διακρατικό εύρος των «έκτακτων μέτρων» είναι τόσο μεγάλο ώστε ήδη να μας προαναγγέλλουν μία νέα αλληλουχία «κρίσεων» (οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών κ.ά.), τότε είναι προφανές ότι επιθετικότητα κράτους και αφεντικών θα έχει τέτοια συνέχεια από την πλευρά τους που θα αντιστοιχηθεί με **τον ολοκληρωτισμό μίας μόνιμης κατάστασης έκτακτης ανάγκης ως νέας κανονικότητας**. Και αν υπάρχει μία διαδικασία που ξέρει να κάνει καλά την «δουλειά» της ώστε να επιτευχθεί μία τέτοια μονιμότητα, αυτή δεν είναι άλλη από **την πολεμική διαδικασία**. Ή όπως έλεγε και ο καθόλα έμπειρος στη διακυβέρνηση Ναπολέοντας δύο αιώνες νωρίτερα: «ο πόλεμος δικαιολογεί τα πάντα».

2. Η γλώσσα του πολέμου: από τις «ασύμμετρες απειλές» στις «αόρατες»

«...Το πρόβλημα αυτό δεν είναι πια προσφυγικό και μεταναστευτικό. Συνιστά μία ασύμμετρη απειλή. [...] Το ηθικό είναι ακμαιότατο, να κάνουμε τη δουλειά μας, όλη η κοινωνία ενωμένη, εθνική η προσπάθεια, δεν θα περάσει κανείς παράνομα...»

03/03/2020

«Είμαστε σε πόλεμο. Με έναν εχθρό που είναι αόρατος, αλλά δεν είναι ανίκητος.»

17/03/2020

«Για αυτό και επιβάλαμε [...] μέτρα πρωτοφανή για καιρό ειρήνης.»

22/03/2020

Σύμφωνα με τον θεωρητικό της κυριαρχίας και της κατάστασης «εξαίρεσης» Carl Schmitt, προσπατούμενο οποιουδήποτε -επίσημα κηρυγμένου ή ακήρυχτου- πολέμου είναι **η πολιτική απόφαση για το ποιος είναι ο «εχθρός»**. Ο μόνος όμως που **μπορεί να προβεί σε πόλεμο**, άρα και να ορίσει τον εκάστοτε «εχθρό» του, **είναι αυτός που μπορεί και να τον διεξάγει**: ένα κράτος, ένας στρατός ή ένας συνασπισμός κρατών (συνήθως με τη συνδρομή μίας καλή εξοπλισμένης αστυνομικής διεύθυνσης), με λίγα λόγια ο οποιοσδήποτε φέρει τα μέσα για έναν τέτοιο σκοπό. Μέχρι τη δεκαετία του '90, για τα κράτη του φιλελεύθερου καπιταλισμού, ο «εχθρός» ήταν ξεκάθαρα προσδιορισμένος πολιτικά (κομμουνισμός), γεωγραφικά (τα σοσιαλιστικά κράτη και τα κράτη που πρόσκειντο σε αυτά), μέχρι και... χρωματικά (κόκκινο) ώστε να αποτυπώνεται με ευκολία ακόμα και στις παιδικές ηλικίες. Μια τέτοια σαφήνεια ενός «εξωτερικού εχθρού», ωστόσο, δεν έβρισκε κανέναν δισταγμό ώστε να μετατρέπεται σε «κατασταλτική ασάφεια» στο εσωτερικό των δυτικών κρατών, μιας και οποιοδήποτε πρόσωπο (και ειδικά τα πρόσωπα που αντιστέκονταν στην εξουσία τους) θα μπορούσε να «χρεωθεί» ως συνεργάτης της «κόκκινης απειλής», ως προδότης του έθνους, ως «εσωτερικός εχθρός». Προφανώς, το αντίστοιχο «κυνήγι μαγισσών» στα σοσιαλιστικά κράτη ενάντια στους «ηράκτορες της δύσης» όχι μόνο δεν εξαιρείται αλλά δημιούργησε τα δικά του -αξιοζήλευτα στη δύση- δόγματα ελέγχου/επιτήρησης της κοινωνικής ζωής και καταστολής των κοινωνικών αντιστάσεων στο εσωτερικό των «υπαρκτών σοσιαλισμών».

Την περίοδο της «αντιτρομοκρατικής» αφήγησης και των ιδεολογημάτων «ασφάλειας» που ακολουθούν από τη δεκαετία του '90 και μετά, ο «εχθρός» είναι **άτυπος, αόρατος, ασύμμετρος, μη άμεσα αναγνωρίσιμος**, είναι ο καθένας και η καθεμία ή ακόμα και οι ίδιες οι κοινωνίες. Έτσι, **το εκάστοτε «πλήθος»** που για την κυριαρχία συνιστά μία «απειλή» (μετανάστ(ρι)ες, υποτελείς τάξεις, κοινωνικά κινήματα, εξεγερμένοι/ες, οι κάτοικοι μίας ολόκληρης περιοχής κλπ) γίνεται και **ο στόχος των κατασταλτικών δογμάτων και σχεδιασμών**. Μια τέτοια μετατόπιση πριμοδότησε τους πολέμους που -παρά τη σφοδρότητα και την ολοκληρωτική τους τάση- **εξελιίσονται μέσα σε αστικά τοπία** είτε έξω από κάθε συμβατική έννοια είτε ανεπίσημα και ακήρυχτα: «εμφύλιες» συγκρούσεις όπως στη Συρία, τη Λιβύη ή την Υεμένη, «διασφάλιση της τάξης και της ειρήνης» σε κατεχόμενες περιοχές όπως η Γάζα ή το Ιράκ, «πόλεμοι ενάντια στα ναρκωτικά» και «την εγκληματικότητα» σε μητροπόλεις ή σε ολόκληρα κράτη όπως στις ΗΠΑ ή την Κολομβία, «διαχείριση καταστροφών» όπως στον τυφώνα Κατρίνα στη Νέα Ορλεάνη, «πόλεμοι ενάντια σε επιδημίες» όπως στην υπόθεση COVID-19 σχεδόν σε κάθε γνωστή πόλη του κόσμου. Τα μέσα του πολέμου που κάποτε κοιτούσαν κατά βάση προς τα έξω, στρέφονται πλέον προς το εσωτερικό, ώστε να διεμβολίζουν βαθύτερα και με ολοένα πιο αυξανόμενη χρονική διάρκεια τις διάφορες εκφάνσεις της καθημερινότητας (έλεγχος δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, εργαλεία κοινωνικής και ατομικής χαρτογράφησης, διευρυνόμενη επιτήρηση προσώπων και ομάδων, ευέλικτες και αξιόμαχες ένστολες κατασταλτικές μονάδες, υλικότεχνικός εξοπλισμός αντιμετώπισης πλήθους, μέσα μαζικού ψυχολογικού ελέγχου κ.ο.κ.). Πέραν της όποιας «επιθετικότητάς» του, πλέον **η ασάφεια του προσδιορισμού του «εχθρού»** είναι αυτή που νομιμοποιεί όλο και **περισσότερα «έκτακτα μέτρα**: όσο πιο ρευστή η απειλή, όσο πιο αταυτοποίητος ο φορέας της, τόσο πιο εκτεταμένη η καταστολή, ο πόλεμος και τα μέσα διεξαγωγής τους. Στο πλαίσιο αυτό, η ασθμαίνουσα διάκριση μεταξύ **πολέμου**

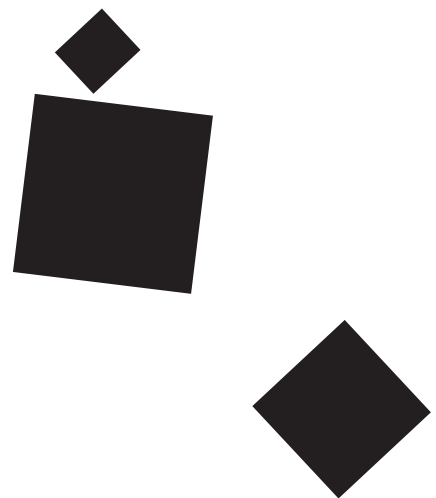
και ειρήνης μετατρέπεται σε μία δομική σύγκυση, υπέρ μίας αδιάκοπης πολεμικής διαδικασίας. Πολεμικά μέτρα εφαρμόζονται σε περιόδους ειρήνης και ειρηνικές βόμβες εκτοξεύονται σε περιόδους πολέμου.

Είναι προφανές όχι μόνο η αντιστοιχία αλλά και η αναγωγή όλων των παραπάνω στον **«αόρατο» εχθρό του κορονοϊού SARS-CoV-2**. Μπορεί να ονομαστεί ως ένας από τους μεγαλύτερους «εχθρούς της ανθρωπότητας» κι ας μην ξεπερνάει τα 90nm σε μέγεθος σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες (κατά αντιστοιχία με ένα ξυπόλητο παιδί στην Παλαιστίνη που «τρομοκρατεί» ένα πανίσχυρο ισραηλινό άρμα μάχης κραδαινόντας μία πέτρα). Μπορεί η καταγωγή του να είναι προϊστορική αλλά η σημερινή του μεταφορά στον άνθρωπο να οφείλεται περισσότερο στην καπιταλιστική βιομηχανία παρά σε κάποια αυτούσια «φυσική εξέλιξη-μετάλλαξη» του (κατά αντιστοιχία με τη μετανάστευση των ανθρώπων σε άλλους τόπους). Μπορεί ο ανθρώπινος οργανισμός να μην νοείται υπαρκτά χωρίς δισεκατομμύρια ιούς σαν κι αυτόν μέσα του, αλλά οι ιοί να εικονοποιούνται με περίσσια ευκολία ως «ξένοι εισβολείς» και «πορθητές» που «πολεμούν» με το «ανοσοποιητικό σύστημα» και το ανθρώπινο σώμα να μετατρέπεται σε πεδίο «μάχης», «καταστροφών» και «πολέμου» - κατά αντιστοιχία με τις κοινωνικές αντιστάσεις ενάντια στην εξουσία. Αυτό όμως που **μετατρέπει τον συγκεκριμένο «εχθρό» σε κάτι τόσο «ιδιαιτέρο» είναι η δυνητική ενσωμάτωσή του στους πάντες**, όσο και αν τα ποσοστά θνησιμότητάς του παραμένουν χαμηλά: *«...ο κορονοϊός δεν ξεχωρίζει σύνορα ή έθνη, εισοδήματα ή κοινωνικές ομάδες, απειλεί τον άνθρωπο, όποιος κι αν είναι, όπου κι αν κατοικεί...»*, *«...μην φέρεστε ως υγιείς που δεν βγαίνουν για να μην νοσήσουν, αλλά σκεφτείτε διαφορετικά: σαν να έχετε ήδη τον ιό και δεν πρέπει να τον μεταφέρετε σε άλλους»*. Ο εχθρός είναι συγχρόνως **υλικός «αόρατος»** αλλά **συμβολικός πιο ορατός και οικείος από ποτέ** (το ανθρώπινο σώμα και μάλιστα το δικό μας ή των οικείων προσώπων μας), ενώ **ιδεολογικά εντάσσεται σε (νεο)φιλελεύθερες αναφορές**: στην ελεύθερη ατομικότητα (του ανθρώπου) που κινείται σε έναν επικίνδυνο κόσμο. Τα κρατικά, στρατιωτικά και οικονομικά επιτελεία έβγαλαν στην επιφάνεια έναν καθόλου απρόσμενο και αρκετά «ιδεατό» κίνδυνο που σωματοποιείται σε όλες τις υποτελείς τάξεις και στον καθένα/καθεμία ξεχωριστά, που διαχέει τον φόβο και την ενοχή βαθύτερα και αμεσότερα από κάθε άλλον «εχθρό» του παρελθόντος. Συγχρόνως, ο κορονοϊός μέσα από τους φακούς της κυριαρχίας δεν δείχνει να έχει τα σοβαρά ή ανεξέλεγκτα καταστροφικά ενδεχόμενα των παρελθοντικών ή των μελλοντικών «κινδύνων» (πυρηνικός πόλεμος, κλιματική αλλαγή ή μία πανδημία πολύ υψηλότερης μεταδοτικότητας και θνησιμότητας κ.ά.). Επιπλέον, η «ανθρώπινη καταστροφή» που προκαλεί μπορεί να είναι δυσβάσταχτη μεν για τις κοινωνικές σχέσεις αλλά μάλλον αμελητέα για τη βιο-πολιτική διαχείριση, την ευγονική και τον υγιεινισμό της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, απέναντι σε ηλικιωμένους/ες και πρόσωπα με κάποια σοβαρή υποκείμενη ασθένεια. Σε κάθε περίπτωση όμως, για την κυριαρχία, κανένας πόλεμος δεν νοείται ως τέτοιος δίχως τις «κανονικές» ή «παράπλευρες απώλειές» του ή δίχως την ενσωμάτωση της έννοιας του αναλήσιμου στα σώματα και τις υπάρξεις των υπηκόων-στρατιωτών του.

Τα πολεμικά διαγγέλματα των αρχηγών των κρατών που κήρυξαν τον πόλεμο στον κορονοϊό άπλωσαν μία σειρά πανομοιότυπων «μέτρων έκτακτης ανάγκης», τα οποία δεν αποτελούν ούτε αυθόρμητους σχεδιασμούς ούτε και ουδέτερες ιδεολογικά επιστημονικές απολήξεις. Το ερώτημα λοιπόν δεν έγκειται στο **κατά πόσο τα μέτρα της κυριαρχίας** αντιστοιχούν στην **ορθή καταπολέμηση** του συγκεκριμένου «κινδύνου», **αλλά στο εάν η κυριαρχία** σήμερα θα μπορούσε να λάβει **οποιαδήποτε άλλα μέτρα διαφορετικής φιλοσοφίας** από αυτήν που οργανώνει έτσι κι αλλιώς εδώ και δεκαετίες για οποιοδήποτε «κίνδυνο». Η φιλοσοφία της καραντίνας και του αυτο-εγκλεισμού στον μικροαστικό ναό του σπιτιού, της εγκατάλειψης του «πολιτικού» δημόσιου χώρου στην παντοδυναμία του κράτους και της φετιχοποίησης της «προσωπικής» και «α-πολιτικής» ιδιωτικής σφαίρας στο «σπίτι» της πυρηνικής οικογένειας, των πατριαρχικών ηθών, των κακοποιήσεων και της επιβολής. Η «κοινωνική αποστασιοποίηση» και ο κοινωνικός αυτοματισμός, με την επανανοηματοδότηση -και συνεπώς την πλήρη ακύρωση- της «ατομικής ευθύνης» σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις κρατικές επιταγές και ενάντια στις «παρεκκλίνουσες συμπεριφορές». Η βιοπολιτική διαχείριση της «υγείας των πολιτών», με την ίσως πιο απενοχοποιημένη ιστορικά συσσώρευση και αξιοποίηση προσωπικών δεδομένων και δεδομένων υγείας από κρατικούς και καπιταλιστικούς θεσμούς. Ο πληροφοριακός και ψυχολογικός πόλεμος των ΜΜΕ, με την τεράστια προβληματική της μονοθεματικότητας του κορονοϊού να χωριά μπροστά στην προβληματική του λοβοτομημένου περιεχομένου της. Η απειλή της οικονομικής και ποινικής καταστολής των «απειθαρχών» και η υπερβατική θεοποίηση της κοσμολογικής επιστήμης (στα καθ' ημάς με την πειθήνια περσόνα του επικεφαλής δεξιού ψάλητη - ιατρού Τσιόδρα να κλέβει την παράσταση).

Όλα τα προηγούμενα **αποτελούν την υγειονομική όψη «έκτακτων μέτρων»** που έχουν παρθεί ως τώρα: όπως η εκκένωση ολοκληρωμένων περιοχών παρά τη θέληση των κατοίκων τους (π.χ. της Νέας Ορλεάνης μετά τον τυφώνα Κατρίνα από την εθνοφυλακή των ΗΠΑ και από την «πατριωτική ασφάλεια» της F.E.M.A, με σαφή ρατσιστικά κριτήρια), η απαγόρευση της κυκλοφορίας μετά από «τρομοκρατικές» επιθέσεις σε ευρωπαϊκές πόλεις ή εν αναμονή τους, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η γκετοποίηση σε κλειστά ή ημίκλειστα κολαστήρια και στρατόπεδα συγκέντρωσης των μεταναστ(ρι)ών, η παρουσία στρατού και αστυνομίας στους δρόμους σε ρόλο επιτηρητών της κοινωνικής υπακοής/ειρήνης και κατασταλτικών μηχανισμών σε εξεγέρσεις ή/και κινητοποιήσεις ανά τον κόσμο (από την Χιλή μέχρι το Χονκ Κονγκ και από τη Γαλλία μέχρι τη Μέση Ανατολή). Τέλος, το **οικονομικό κραχ** και η **νέα σφοδρή οικονομική ληηλασία**, που προαναγγέλλονται από τα νεοφιλελεύθερα διευθυντήρια και τα κυβερνητικά/κρατικά επιτελεία σχεδόν σε όλο τον κόσμο, έχουν άμεσες αναφορές στην **«πολεμική οικονομία»** και τα **«δόγματα του σοκ»** που μέσω στρατιωτικών μέτρων καταστρέφουν και δημιουργούν κεφάλαια με ραγδαίους ρυθμούς στις πλάτες των «από κάτω».

Ως γνωστόν, οι εξουσιαστικές επιταγές κατισχύουν ή με τη ράβδο ή με την πειθώ. Ή συγχρόνως και με τα δύο. Στην περίπτωση της Ουγγαρίας, τα έκτακτα ολοκληρωτικά διατάγματα του Ορμπάν «καταγγέλλονται» από διάφορα ευρωπαϊκά κράτη ως «υπερβολικά» και «ανησυχνητικά» μόνο και μόνο για να κανονικοποιηθούν ως τέτοια με το απαραίτητο ξέπληγμα του φιλελευθερισμού που τα γέννησε. Σε αυτό το πλαίσιο, ο μιλιταρισμός και όλες οι «υποκείμενες αρετές» του (πατριωτισμός, πειθαρχία, υποταγή, πατριαρχία κτλ) λαμβάνουν για ακόμα μία φορά πρωταγωνιστικό ρόλο. Πόσο μάλλον όταν η πολεμική ορολογία έχει εγκαθιδρυθεί στην πρώτη θέση του συστημικού λόγου...

Ο στρατός καταστέλλει και περιπολεί τους δρόμους της Νότιας Καρολίνας αμέσως μετά τον τυφώνα Κατρίνα το 2005

3. Μιλιταρισμός: στρατιωτάκια-ακούνητα-αγέληαστα και πολίτες-πειθαρχημένοι-εσώκληιστοι-νεκροζώνταντοι

«Η κυβέρνηση μένει όρθια στο καθήκον της. Όμως πιστέψτε με, η νίκη θα έλθει μόνον αν όλοι -ο καθένας ξεχωριστά- φανούμε πειθαρχημένοι στρατιώτες σε αυτόν τον «πόλεμο της ζωής».

17/03/2020

«Καθώς η ατομική επιθυμία υποχωρεί μπροστά στην συλλογική βούληση, η πατρίδα περνά στα χέρια μας. Ελλάδα είμαστε όλοι [...] Στο όνομα του συλλογικού καλού, λοιπόν, προχωρώ στη σημερινή απόφαση (της απαγόρευσης της κυκλοφορίας) [...] Μαζί σηκώνουμε το βάρος της πατρίδας. Θα χρειαστεί να επιστρατεύσουμε όλα τα αποθέματα σθένους και υπομονής για να ξεπεράσουμε την κρίση...»

22/03/2020

Η **εδραίωση μιας πολεμικής συνθήκης** δεν θα μπορούσε παρά να συνοδευτεί από το ξεδίπλωμα των **ιδεολογικών και πρακτικών αναφορών του μιλιταρισμού**. Άλλωστε, αυτό που προτάσσει στην πραγματικότητα η τρέχουσα «έκτακτη συνθήκη» είναι αυτό που προτάσσει γενικότερα ο μιλιταρισμός ως κοινωνική συνθήκη και αυτό που πραγματώνει στη στρατοπεδική ζωή, δηλαδή την **καθολική αποδοχή των διαχωρισμών, της ιεραρχίας και των άνωθεν εντολών της εξουσίας**. Αυτήν ακριβώς την αποκρυστάλλωση των κοινωνικών/ταξικών διαχωρισμών επικαλούνται και τα κάθε λογής διαγγέλματα και οι αποφάσεις τους, με όλους τους επακόλουθους θεσμικούς πειθαναγκασμούς. Η πειθαρχία και η υπακοή στις κρατικές αποφάσεις εξυμνούνται ως αρετές, οι ατομικές ελευθερίες περιστέλλονται ως απειλή στο «κοινό καλό», η πίστη σε κρατικούς θεσμούς και στην επιστημονική κοινότητα που ευθύνονται για τις καταστροφές από τις οποίες δήθεν σώζουν τους υπηκόους τους, η «εξαίρεση» όσων αμφισβητούν ή όσων «περισσεύουν» από τα στρατηγικά πλάνα (μετανάστ(ρι)ες, έγκληιστοι/ες σε φυλακές και ψυχιατρεία, άστεγοι/ες κ.ά.), ο εγκλεισμός των υπηκόων και η πλήρης ελευθερία κυκλοφορίας των κρατικών λειτουργών, των κατασταλτικών μονάδων και των στρατιωτικών, η «θυσία» των «στρατιωτών της πρώτης γραμμής» (εργαζόμενοι/ες στην υγεία, στη βιομηχανία, στα σούπερ μάρκετ κ.ά.), οι ευθείες αναγωγές ενός κοινωνικού ζητήματος σε πατριωτικά και εθνικιστικά «καθήκοντα» και φυσικά τα ανοιχτά σενάρια για εμπλοκή του στρατού στην τήρηση της τάξης «εάν και εφόσον χρειαστεί» είναι κομμάτια της ίδιας αντίληψης που στρατιωτικοποιεί την κοινωνική ζωή.

Οι **όροι της κοινωνικής ενσωμάτωσης** αυτής της στρατιωτικοποίησης σχετίζονται με τις **ιδιαιτερότητες του «κινδύνου»** και με τον **πλήρη έλεγχο της ροής της πληροφορίας**. Από τη στιγμή που ο «εχθρός» έχει οριστεί πάνω σε έναν κοινά αποδεκτό «ιερό σκοπό», τα «μέσα» και η προπαγάνδα του πολέμου τίθενται στο επίκεντρο προκειμένου να καθαγιαστούν και να διαμεσοληθήσουν τις κοινωνικές σχέσεις. Με διαμορφωμένο το πλαίσιο της «διαχείρισης κρίσεων» από την κυριαρχία προς όφελός της, η επιλογή των «μέσων» δεν έγκειται, φυσικά, στο **κατά πόσο θα λύσουν το πρόβλημα** αλλά στο **βαθμό που θα εναρμονιστούν**

με τις κατευθυντήριες γραμμές της. Οι **ιατρικές επιστήμες**, με τη λοιμωξιολογία και την επιδημιολογία στον πρωταγωνιστικό ρόλο καθώς επίσης και την **εύπλαστη τέχνη της στατιστικής** να συνεπικουρεί, οργανώνουν τις κοινωνικές προσλήψεις γύρω από τη «μάχη» και τους όρους της διεξαγωγής της, γύρω από το σώμα και την κοινωνική ζωή, δικαιολογώντας και προκαλώντας τη **βιο-πολιτική** και **στρατιωτική** διαχείριση της κοινωνίας. Η προπαγάνδα αυτού του πολέμου συντονίζεται από μία κουστωδία πολιτικών, οικονομικών, μιντιακών και θεαματικών δραματουργών με επίκεντρό τους το ιερατείο ενός θρήσκου επιστήμονα σε χρέη στρατηγού και ενός πολιτικού συντονιστή -γνωστού χαφιεδολόγου από το παρελθόν του στην Τοπική Αυτοδιοίκηση- σε χρέη χωροφύλακα της κοινωνικής εκπαιθάρχησης: καθημερινά διαγγέλλονται πολεμικού χαρακτήρα, αριθμοί και στατιστικές για τα καθημερινά «θύματα του πολέμου», καταμέτρηση του «εξοπλισμού» και των «μέσων», δυσσώγιες προβλέψεις για το μέλλον, επιχειρηματολογία που εκθειάζει την κρατική στρατηγική και ακυρώνει έντεχνα οποιαδήποτε ατομική ή κοινωνική παρέκκλιση, απειλές και εννοχές σε όποιον/α παραβαίνει τις γραμμές του κρατικού λόγου κ.ο.κ. Οποιαδήποτε άλλη έκφανση της «επιστημονικής κοινότητας» επιχειρήσει να διατυπώσει μία διαφορετική φιλοσοφία αντιμετώπισης, αποσιωπάται ή ναρκοθετείται εκ των προτέρων, ενώ οι χειραφετητικές αυτοοργανωμένες κοινωνικές πρακτικές και αντιλήψεις των «από κάτω» οδηγούνται στο «πυρ το εξώτερον» της επιστημονικής θεολογίας, ως εκ φύσεως «επικίνδυνες» (σύμφωνα με τους «ειδικούς» και τους «σωτήρες» της ευγονικής, των πυρηνικών όπλων, των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, της καρκινογένεσης και πολλών άλλων «πανανθρώπινων ευεργετημάτων»). Με τον τρόπο αυτό, **η επιστήμη** ως φιλοσοφία της διαχωρισμένης από τη ζωή γνώσης και εξειδίκευσης **συμπορεύεται με τον μιλιταρισμό** ως φιλοσοφία οργάνωσης της κρατικής βίας και αποκρυστάλλωσης των κοινωνικών/ταξικών διαχωρισμών. Στο πλάι τους, **όλοι οι υπόλοιποι μηχανισμοί** της διαμεσολήθησης, της κοινωνικής αναπαραγωγής των διαχωρισμών και της κοινωνικής θέσμησης των κυριαρχικών ιδεολογημάτων (διανοούμενοι, ΜΜΕ, ο κόσμος της τέχνης και του θεάματος) επιδεικνύουν τη δική τους στήριξη και ενεργοποίηση για τη μετάδοση, τον καλλιλωπισμό και την μετάφραση των κρατικών επιλογών προς τις υποτελείς τάξεις.

Το διακύβευμα της κοινωνικής αποδοχής ή της αναπαραγωγής αυτής της στρατιωτικοποίησης σημαίνει πολλά για τις δυνατότητες κοινωνικών αντιστάσεων και συλλογικοποιημένων αρνήσεων στις κυριαρχικές προσαγές. Από τη μία είναι έκδηλο ότι σε πρώτο χρόνο ο «κίνδυνος» του κορονοϊού έχει προκαλέσει μία αποστοματική αφομοίωση του φόβου και των εντολών από τους «από κάτω». **Κανένας άλλος «εχθρός»** -από το χρέος και την πτώχευση ως την γενικευμένη πολιτική αποσταθεροποίηση, και από τον τζιχαντιστή-μετανάστη ως την τούρκικη απειλή στα σύνορα- δεν κατάφερε να διαμορφώσει **μία τέτοια «οντολογική ανασφάλεια»**, μία τέτοια **«συλλογική εννοχή»** και μία τέτοια **συστράτευση** στις υποδείξεις της εξουσίας. Η πολεμική ρητορική, η ανάγκη υπόδειξης διαπιστευτηρίων «κοινωνικής υπευθυνότητας» απέναντι στους δυνάστες και τους σφαγείς της κρατικής και καπιταλιστικής μηχανής και η αίσθηση μίας «ανθρωπιστικής κοινότητας» και μία «εκεχειρία» με την άρχουσα τάξη έχει κατισχύσει σε μεγάλο βαθμό τις κοινωνικές αντιδράσεις. Χαρακτηριστικό και τραγελαφικό παράδειγμα, η Ομοσπονδία Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών που αναπαρήγαγε στην ολότητα της την πολεμική φρασεολογία του κράτους και επιχείρησε μέσω αυτής να διεκδικήσει τα «αυτονόητα» ως εκφραστής των «ηρώων-μαχητών της πρώτης γραμμής». Άλλο τόσο «αυτονόητο» όμως θα έπρεπε να είναι για κάθε εργαζόμενο/η στον χώρο της υγείας ότι σε κάθε πόλεμο οι «στρατιώτες της πρώτης γραμμής» όχι μόνο δεν γίνονται δεκτοί και δεν εισακούγονται από τους «στρατηγούς» τους αλλά αποτελούν τα πλέον άχρηστα αναλώσιμα των πολεμικών σχεδιασμών. Και ανάλογη θα είναι η μοίρα όσων προσπαθήσουν να «αντισταθούν» στις μεθοδεύσεις της εξουσίας χωρίς να αρνηθούν πρώτα και κύρια τον βούρκο του μιλιταρισμού και του πολέμου.

Ωστόσο, ίσως η «φύση» αυτού του «κινδύνου» (όπως ενδεχομένως και της κλιματικής αλλαγής) να εμπεριέχει πέρα από το σκληρό της περιτύλιγμα και τα νεύρα των αναγκαίων ρηγματώσεων προκειμένου **οι αγώνες ενάντια στον σύγχρονο ολοκληρωτισμό** να απλώσουν κοινωνικά **τον δικό τους ιό της ανυπακοής, της εξέγερσης και της αλληλεβοήθειας**. Αυτό που έχει σημασία είναι οι δυνατότητες, οι προτάσεις και έμπρακτες αρνήσεις των αυτοοργανωμένων κοινοτήτων και των συλλογικοποιημένων δράσεων της αλληλεγγύης και της αλληλεβοήθειας ενάντια στην πανδημία του σύγχρονου ολοκληρωτισμού, όσο οι αντοχές της κοινωνικής εκπαιθάρχησης στις προσαγές κράτους και αφεντικών αρχίζουν σιγά σιγά να εξαντλούνται. Ο πόλεμος της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας δείχνει να έχει ήδη προετοιμάσει τις «διαδοχικές κρίσεις» του για την ανανέωση της κοινωνικής καθυπόταξης με στρατιωτικούς σχεδιασμούς καταστολής και διαχείρισης.

Ο κύβος ως «ριφθεί» πίσω, αρχής γενομένης στον μιλιταρισμό της καθημερινής ζωής μέχρι το γκρέμισμα του κόσμου των προσαγών, των διαχωρισμών και των απαγορεύσεων.

** όλες οι ανυπόγραφες παραθέσεις φράσεων ανήκουν σε πρωθυπουργικά διαγγέλλματα και δηλώσεις*

